

אם כסף תלוה את עמי

(7) ספר שמות פרק כב

(כד) אם כסף תלוה את עמי את העני עמך לא תהיה לו פְּנֵשָׁה לא תשימון עליו נֶשֶׁךְ

(4) רש"י על שמות פרק כב פסוק כד

(כד) אם כסף תלוה את עמי - רבי ישמעאל אומר כל אם ואם שבתורה רשות חוץ מג' וזה אחד מהן:

(80) מדרש תנחומא משפטים פרק טו

אם כסף תלוה כך פתח רבי תנחומא מלוה ה' חונן דל וגמולו ישלם לו (משלי יט) מלוה ה' חונן דל כביכול לה' הוא מלוה וגמולו ישלם לו אר"פ הכהן בן חמא א"ר ראובן מהו וגמולו ישלם לו יכול נתן פרוטה לעני הקב"ה משלם לו אלא אמר הקב"ה נפשו של עני היתה מפרנסת לצאת מן הרעב ונתת לו פרנסה והחיית אותו חיך שאני מחזיר לך נפש תחת נפש למחר בנך או בתך באין לידי חולי ולידי מיתה ואזכור אני להם את המצוה שעשית עם העני ומציל אני אותם מן המיתה הוי וגמולו ישלם לו שאני משלם לך נפש תחת נפש אמר הקב"ה דיך שנקראת מלוה לי אמר הקב"ה אם כסף תלוה את עמי אתה עמי תזכה למחיצתי .

(1) מדרש רבה שמות פרשה לא פסקה טו

(טו) ד"א לא תהיה לו כנושה הה"ד (שם קיב) טוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו במשפט בא וראה כל בריותיו של הקב"ה לוויין זה מזה היום לזה מן הלילה והלילה מן היום ואינן דנין זה עם זה כבריות שנא' (שם יט) יום ליום יביע אומר הלבנה לזה מן הכוכבים והכוכבים מן הלבנה וכשהקב"ה רוצה אינם יוצאים שנאמר (איוב ט) האומר להרס ולא יזרה ובעד כוכבים יחתום האור לזה מן השמש והשמש מן האור שנאמר (חבקוק ג) שמש ירח עמד זבולה החכמה לזה מן הבינה והבינה מן החכמה שנאמר (משלי ז) אמור לחכמה אחותי את השמים לוין מן הארץ והארץ מהשמים שנאמר (דברים כח) יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים החסד לזה מן הצדקה והצדקה מן החסד שנאמר (משלי כא) רודף צדקה וחסד התורה לזה מן המצות והמצות מן התורה שנאמר (שם ז) שמור מצותי בריותיו של הקב"ה לוויין זה מזה ועושים שלום זה עם זה בלא דברים ב"ו לזה מחבירו ומבקש לבולעו ברבית ובגזל ואלו שנוטלין רבית אומרים להקב"ה למה אין אתה נוטל מעולמך שכר שהבריות בתוכו שכר הארץ שאתה משקה שכר הצמחים שאתה מעלה שכר המאורות שאתה מאיר שכר הנשמה שנפחת שכר הגוף שאתה שומר אמר להם הקב"ה ראו כמה הלויתני ואיני נוטל רבית ומה הלויתני הארץ ואינה נוטלת רבית אלא אני נוטל הקרן שהלויתני והיא נוטלת את שלה שנאמר (קהלת יב) וישׁוב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה אוי למי שנוטל רבית מה נאמר בו בנשך נתן ותרבית לקח וחי לא יחיה .

(12) מדרש רבה ויקרא פרשה כז פסקה ב

רוה"ק אומרת מי הקדימני ואשלם מי קלס לפני עד שלא נתתי לו נשמה מי מלל לשמי עד שלא נתתי לו בן זכר מי עשה לי מעקה עד שלא נתתי לו גג מי עשה לי מזוזה עד שלא נתתי לו בית מי עשה לי סוכה עד שלא נתתי לו מקום מי עשה לי לולב עד שלא נתתי לו דמים מי עשה לי ציצית עד שלא נתתי לו טלית מי הפריש לפני פאה עד שלא נתתי לו שדה מי הפריש לי תרומה עד שלא נתתי לו גורן מי הפריש לפני חלה עד שלא נתתי לו עיסה מי הפריש לפני קרבן עד שלא נתתי לו בהמה הה"ד שור או כשב או עז:

(2) שפת אמת ספר ויקרא - פרשת בהר - שנת [תרמ"א]

בפסוק וכי ימוך כו' והחזקת בו כו' וחי אחיך עמך. ובמד' רש וא"ת נפגשו כו' מאיר עיני שניהם ה'. וזה הענין נוהג הן בעשיר הן בחכם. וממשמע שנאמר והחזקת בו שיש בכח איש להחזיק ביד חברו שמטה ידו וחי עמך כי הנקודה חיות יכול להתפשט עד אין שיעור. והקב"ה וב"ש משפיע בכל יום לכלל הבריאה כל הצטרפות שלהם הן בנפש הן בגוף וע"ז מברכין הזן את העולם כולו דייקא. רק שהמקבלים צריכין להתאחד ולתת זה לזה באחדות אחד. ואז אין מחסור דבר. וכיון שימוך אחיך ומטה ידו עמך בוודאי נמצא העזר אצלך. ואם כי אינו רואה שיהיה בכחו כל כך. ע"ז נאמר מאיר עיני שניהם ה' שע"י התאחדות ישרה עליהם ברכה. וכן בתוכחות כת' הוכח תוכיח כו' ולא תשא עליו חטא. פי' שאם מונע מלהוכיח יש לו חלק בהחטא שכיון שרואה ויכול להוכיח באמת צריך חברו לתוכחה שלו והוא מונע הטוב מבעליו שעזר חברו הוא אצלו. שכך ברא הש"י שיהיה לזה סיוע מזה וזה לזה יצטרכו כדי שייבינו כולם כי הכל מהש"י. ולא יהיה כל השלימות אצל א'. ולכן איזה חכם הלומד מכל אדם שיש אצל כ"א דבר מיוחד יותר מלאחרים מטעם הנ"ל: